L'impacte de les associacions juvenils de la Comunitat Valenciana

Educació en valors, activitats, implicació, compromís, voluntariat, participació i transformació de la realitat. 2022

ANY EUROPEU DE LA JOVENTUT 2022
GENERALITAT VALENCIANA
IVAJ Institut Valencià de la Joventut
observatorijove
Fundació Horta Sud

TEAM

Contingut

Què es pretén amb aquest estudi?

Com s'ha realitzat?

Metodologia en la recollida de les respostes

Dades generals de 2021

Les associacions donen vida a la ciutat

Persones associades

Distribució per sexe de les persones associades

Distribució per sexe, junta directiva

Persones voluntàries. Milers d'hores de dedicació

Distribució per hores de dedicació de les persones voluntàries

Distribució per edat de les persones voluntàries

Les associacions generen llocs de treball. Personal contractat

Ingressos totals

Ingressos per subvencions

Despeses

Retorn de la inversió

Conclusions i propostes de futur

Bibliografia

Gràcies a les associacions juvenils participants

Jesús Martí Nadal
Director general de l'Institut Valencià de la Joventut

La Constitució Espanyola reconeix el dret d'associació a l'article 22, però, quan parlem de joventut, m'agradaria complementar-lo amb el que diu a l'article 48: «Els poders públics promouran les condicions per a la participació lliure i eficaç de la joventut en el desenvolupament polític, social, econòmic i cultural.»

L'associacionisme, com l'expressió més completa de la participació, és el camí necessari per a contribuir al desenvolupament d'aquesta societat.

L'associacionisme juvenil te, per tant, una doble legitimitat que ve reforçada per l'esperit de la Llei orgànica 1/2002 de 22 de març, reguladora del dret d'associació: «les associacions exerceixen un paper fonamental en els diversos àmbits de l'activitat social, que contribueixen a un exercici actiu de la ciutadania i a la consolidació d'una democràcia avançada, i que representen els interessos dels ciutadans davant dels poders públics i desenvolupen una funció essencial i imprescindible, entre altres, en les polítiques de desenvolupament, medi ambient, promoció dels drets humans, joventut, salut pública, cultura, creació d'ocupació i altres de similar naturalesa.»

No podem, des dels poders públics, suplir aquestes funcions, és contraproduent que seguim ocupant espais que sempre funcionen millor en mans de la mateixa ciutadania.

L'Administració pública ha de garantir «la participació de les persones, i la participació mateixa de les associacions en la vida social i política, des d'un esperit de llibertat i pluralisme, i reconéixer, al seu torn, la importància de les funcions que compleixen com a agents socials de canvi i transformació social, d'acord amb el principi de subsidiarietat.»

Necessitem assumir des de les administracions quina és la nostra verdadera tasca: donar suport, facilitar l'existència de les associacions, possibilitar que formen part de la construcció d'aquest projecte comú.

I és, a l'associacionisme juvenil i a les entitats on hi ha joves, les culturals, esportives, festeres, on tenim les vertaderes escoles de democràcia. Hem d'estar al seu costat.

1. Què es pretén amb aquest estudi?

L'objectiu principal d'aquest estudi és presentar el que aporten les associacions a la Comunitat Valenciana, amb una atenció especial a la participació dels i les joves, quantificant de manera objectiva la seua implicació, el compromís i la participació de les persones que treballen de manera voluntària per a millorar el seu entorn.

A més, volem ressaltar la necessitat de sistematitzar la recollida d'aquestes dades, creant un model comú que permeta disposar de la informació del que suposa la inversió de polítiques públiques en els temes analitzats i el retorn de les associacions a la societat. No podem oblidar també els aspectes més qualitatius i el que aporten en l'àmbit dels valors i competències que es treballen a les associacions i el seu paper com a vertaderes escoles de democràcia i participació. Així mateix, amb aquest projecte, també volem:

- **Donar visibilitat i reconéixer l'aportació social i econòmica** que les associacions realitzen a la Comunitat Valenciana amb dades objectives.
- **Fomentar la corresponsabilitat entre l'Administració Pública i les associacions.** Les ciutats necessiten la col·laboració recíproca d'ambdues entitats, cada una des del seu paper. Sols des de l'Administració no es poden canviar les coses, ens necessitem mútuament per a afrontar els reptes de futur.
- **Construir allò públic des de la cogestió.** Les associacions també actuen a l'espai públic i, sobretot, gestionant projectes, espais i serveis amb vocació de servei públic. Volem trencar la visió de que allò públic sols és el que fa referència a l'Administració Pública.
- **Fer pedagogia.** Les associacions han de ser transparents, sistematitzar la replegada de dades i avaluar-les per poder construir un relat comú i compartit entre totes les entitats.

2. Com s'ha realitzat?

Com ja hem exposat en altres ocasions, resulta difícil crear un relat compartit entre el moviment associatiu i les institucions públiques sobre el que suposa l'aportació i l'impacte social i econòmic de les associacions.

Algunes de les principals dificultats amb les quals ens hem trobat:

- Hi ha una mancança de fonts que repleguen informació de l'aportació de les associacions.
- No sistematitzem la recollida de dades des del moviment associatiu amb criteris compartits i, excepte la Fundació Horta Sud, no existeix cap entitat que arreplegue aquestes dades.
- Desconeixem el nombre real d'associacions que hi ha actuant al territori. Els registres d'associacions existents no estan actualitzats i no sabem quantes associacions han deixat de tindre activitat.

Malgrat tot, volem fer una aproximació en alguns temes, com una fotografia d'allò que aporten les entitats participants i de la joventut que pertany a aquestes associacions (descartant l'extrapolació de dades) amb l'objectiu de reflexionar sobre el paper que desenvolupa el moviment associatiu com a entitats essencials per a la vida de moltes persones i per a la mateixa democràcia.

La plataforma de la Fundació Horta Sud tracta de donar resposta a les qüestions anteriors, amb la finalitat de recollir i analitzar, amb dades quantitatives, l'impacte de les nostres associacions que queden recollides al web associacions.org.

Metodologia en la recollida de les respostes

El procés ha estat el següent:

- Adequació del qüestionari amb les adaptacions proposades per l'IVAJ.
- Disseny del formulari en línia, mitjançant el qual s'han rebut les respostes amb les dades corresponents a l'exercici econòmic de l'any 2021.
- Enviament, per part de l'IVAJ, d'un correu electrònic a totes les associacions juvenils de les quals l'IVAJ disposava d'adreça electrònica registrades en el Registre d'Associacions Juvenils i Entitats Prestadores de Serveis a la Joventut per a donar a conéixer l'objectiu del projecte i animar les associacions a emplenar el formulari. En el cos del correu s'incloïa l'URL per a sol·licitar l'enllaç individual, únic per a cada entitat, amb el qual es podia respondre directament al qüestionari en línia. Des de la Fundació Horta Sud també enviaren correus a les associacions incloses en la Plataforma de Registre i Avaluació de l'Impacte.
- Difusió del projecte a través de les xarxes socials de la Fundació Horta Sud i l'IVAJ i enviament de notes de premsa.
- Des del la Fundació Horta Sud s'ha reforçat la campanya de recollida d'enquestes telefonant a un gran nombre d'associacions que han participat en les sessions del servei d'assessories, els cursos de formació, en la convocatòria d'Ajudes a Projectes Interassociatius i en els projectes de Somos Súper i Històries de Superació.
- Per a garantir major exactitud de les dades, algunes respostes s'han verificat contactant telefònicament amb algunes associacions, alhora que part dels ingressos per subvencions han sigut contrastats amb la Base de Dades Nacional de Subvencions. Per disposar de diferents fonts d'informació s'han consultat, a més, algunes webs d'organismes oficials i els apartats de transparència de les webs d'algunes associacions.
- La recollida d'enquestes es va fer entre els mesos d'abril i juny de 2022. Cal destacar, en aquest sentit, la inestimable col·laboració de les associacions que s'han pres el seu temps per a respondre a les preguntes i han atés les telefonades posteriors, necessàries per a aclarir dubtes respecte a les dades, a fi de confirmar-les per ajustar l'estudi a la seua realitat.

Segons el Registre d'Associacions Juvenils i Entitats Prestadores de Serveis a la Joventut hi ha 867[1] associacions actives. Per altra banda, les persones joves també participen en associacions que no són juvenils, com ara les associacions esportives, musicals, culturals, etc.

Per aquest motiu i amb l'objectiu d'abastar totes les associacions en les quals participen joves, hem adreçat la recollida d'enquestes a les entitats de caràcter general, (culturals, esportives i festives, entre altres) i que hui dia són l'opció majoritària de participació associativa entre la joventut.

1. Dades facilitades per IVAJ, 04/07/2022

El total de les associacions estudiades de tota la Comunitat Valenciana i que han aportat les seues dades a la plataforma de la Fundació, des de 2016, és de 942, 51 de les quals s'han identificat com a associacions juvenils:

- **En la campanya de recollida d'enquestes d'enguany han contestat 275 associacions.**
- **51 entitats són associacions juvenils.**
- **162 han assenyalat que treballen amb joves entre els seus 3 primers camps d'acció.**
- **Cal assenyalar que donat que moltes associacions han participat en més d'un any, hem inclòs únicament l'última enquesta recollida, és a dir, les dades més actualitzades.**

Dades generals de 2021

Població total a la Comunitat Valenciana

5.058.138
persones[1]

Població jove (12 a 30 anys)

1.003.915
joves[2]

Pressupost inicial de l'IVAJ

28.440.110
euros[3]

Pressupost inicial per a associacions juvenils

700.000
euros[4]

Despesa per jove

28
euros

Despesa en associacions juvenils per jove

1
euro

Percentatge pressupost IVAJ destinat a associacions

2,5%

Associacions actives al Registre d'Associacions Juvenils i Entitats Prestadores de Serveis a la Joventut de la Comunitat Valenciana (IVAJ)

867[5]

Associacions actives a la Comunitat Valenciana

48.102[6]

1. Instituto Nacional de Estadística: **https://www.ine.es/jaxiT3/Datos.htm?t=2915**
2. **https://www.ine.es/jaxi/Datos.htm?path=/t20/e245/p08/l0/&file=02003.px**
3. **Dades facilitades per l'IVAJ, 12/07/2022**
4. **Dades facilitades per l'IVAJ, 12/07/2022**
5. **Dades facilitades per l'IVAJ, 01/07/2022**
6. **https://datos.gob.es/es/catalogo/a10002983-directorio-de-asociaciones-de-la-comunitat-valenciana-2020**

Associacions federades

De les 942 entitats participants, el 51% de les associacions estan federades.

Federar-se suposa compartir esforços i recursos amb altres associacions, gestionar projectes de forma compartida, treballar en xarxa, coordinar-se. Les associacions haurien de reflexionar sobre aquesta possibilitat.

L'augment de la burocràcia en els últims anys, mitjançant obligacions documentals, fiscals, laborals, entre altres, són reptes per als quals algunes entitats han trobat fórmules federatives per a fer-les front, compartint recursos i estalviant despeses.

Compartir materials, contractar assegurances, resoldre temes com els protocols de protecció de dades, compres col·lectives o les despeses de gestoria, són temes que es poden resoldre de manera més fàcil si les entitats es federen. Construir projectes amb altres associacions o des de les Federacions sempre és més enriquidor.

En definitiva, és temps d'unir esforços per multiplicar resultats, és temps de pensar en la unió o fusió de les associacions i, pot ser, no tant de fundar-ne noves.

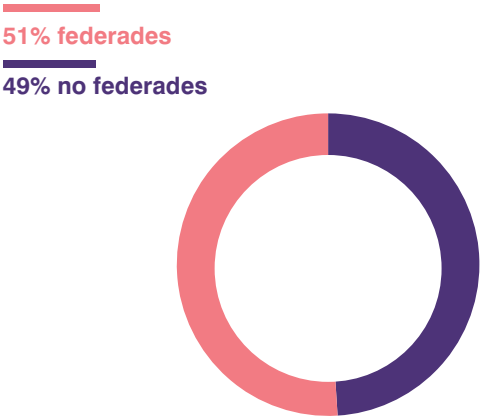

Associacions declarades d'utilitat pública

Un 11% de les associacions que han contestat al qüestionari estan declarades d'utilitat pública i compten amb els avantatges fiscals corresponents.

Aquest és un reconeixement per part del govern de l'Estat de la tasca social que fan algunes associacions que promouen l'interés general, no sols de les seues persones associades, sinó de la societat en general. Per a demanar aquest reconeixement, les associacions han de complir els requisits que marca la Llei orgànica 1/2002, de 22 de març, reguladora del dret d'associació, i iniciar el procediment administratiu per a la seua sol·licitud.

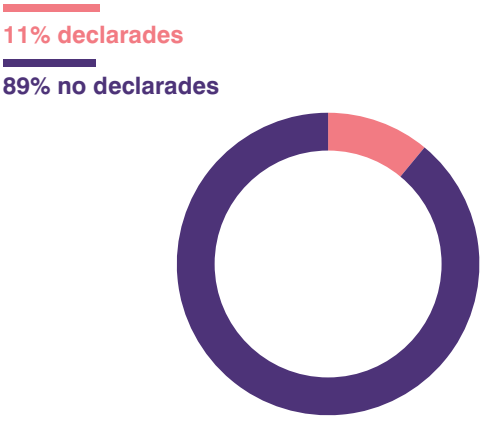

Àmbits d'actuació

El 57% de les associacions actuen en l'àmbit local. El percentatge d'associacions que actuen a escala autonòmica és del 22%. L'àmbit comarcal representa un 13%, mentre que l'estatal i l'internacional es redueix al 6% i 2% respectivament.

Les associacions són predominantment localistes, preocupades pel seu territori més pròxim, tal com s'ha reflectit en els diferents estudis realitzats per la Fundació Horta Sud, tot i que les grans capitals alberguen un percentatge més alt d'entitats que abasten un àmbit d'actuació autonòmic.

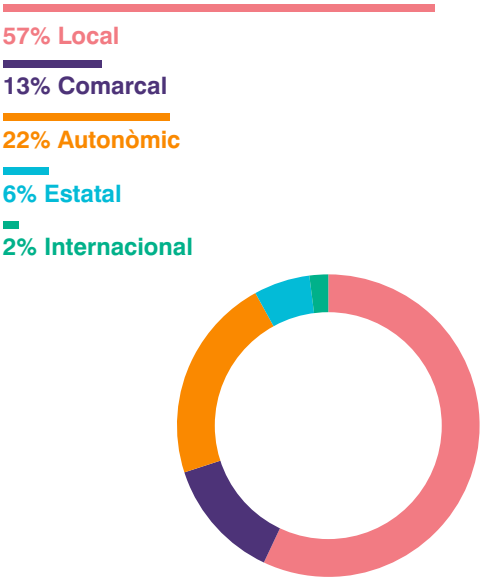

Camps d'acció

El 20% de les associacions que han participat a l'estudi actuen en l'àmbit de la cultura, el patrimoni, el territori i la llengua. Li segueixen les associacions festives, amb el 12%. En tercer lloc, trobem les entitats relacionades amb infància, adolescència i joventut, amb l'11%.

La gràfica demostra que es manté l'estructura heterogènia del món associatiu, amb associacions que es dediquen a molts camps d'actuació o sectors, com bé s'assenyala al llibre L'associacionisme a l'Horta Sud[1]. Mentre que en altres moments històrics l'associacionisme dels nostres territoris tenia un caràcter multifuncional (com, per exemple, l'Ateneu o el Casino, els quals complien múltiples funcions i, més endavant, les associacions veïnals), l'associacionisme contemporani tendeix a l'especialització funcional.

Cada dia naixen més associacions, seguint amb la tendència a l'atomització i l'especialització del moviment associatiu, però aquest fenomen no està fent que les taxes d'afiliació del conjunt de la població augmenten.

1. Dades obtingudes als estudis d'avaluació de l'impacte de Quart de Poblet (2017), Torrent (2019), València (2020), Paiporta (2019/2020) i Castelló de la Plana (2021).
2. Ariño, Albert; Albert, Maria (2003). L'associacionisme a l'Horta Sud, Estudi de la societat civil formal en l'àmbit Comarcal. Torrent: Fundació Horta Sud.

20% Cultura, patrimoni, territori, llengua,...

12% Festa i tradicions (Falles, Comparses, Gaiates,...)

11% Infància, Adolescència i joventut

10% Assistència Social (diversitat funcional, dependència, migrants,...)

9% Veïnals

7% Educació (AMPAs,EPA, alumnes,...)

6% Dona / Igualtat

5% Esportives

5% Cooperació i sensibilització (educació al desenvolupament, ONGD,Drets humans,...)

4% Altres

3% Persones Majors

3% Medi ambient i mobilitat sostenible

3% Religioses

1% Iniciatives econòmiques (comerciants, empresaris, gremis,...)

Les associacions donen vida a la ciutat

Les entitats participants en l'estudi realitzen al voltant de **23.000 activitats anuals**, de les quals quasi 9.000 són activitats puntuals anuals, amb una participació mitjana de més de 113 persones per activitat. Respecte de les activitats periòdiques, aquelles que es repeteixen setmanalment, més de 14.000 s'han mantingut al llarg de l'any, amb una participació d'aproximadament 63 persones de mitjana per activitat.

Els resultats no són una extrapolació de les dades, corresponen únicament a les 942 associacions analitzades i no al total de les activitats que farien les quasi 50.000 associacions que hi ha al territori.

Activitats anuals

23.000

Activitats periòdiques anuals

+14.100

63 participants de mitjana

Activitats puntuals anuals

+8.900

+113 participants de mitjana

Les associacions amb camp d'actuació Joventut i infància, fan el 30% de les activitats que es fan en tot el territori.

Activitats periòdiques anuals

+4.800

+151 persones de mitjana participants en activitats periòdiques anuals

Activitats puntuals anuals

+2.200

+242 persones de mitjana participants en activitats puntuals anuals

Les associacions donen vida al nostre territori, encarregant-se de l'organització d'una gran part de l'activitat de temps lliure de totes les edats: esports, educació musical, festes, activitats extraescolars, juvenils, dona, tallers culturals, etc. La conversió de les associacions com a gestores de serveis[1] és cada vegada més evident, però també els ha permés desenvolupar i ampliar l'oferta d'activitats que gestionen i convertir-se en el cor de les nostres ciutats. Una ciutat sense activitat associativa és una ciutat sense vida.

Aquestes activitats dutes a terme per les associacions, amb vocació de servei públic, són també formes de participar i d'incidir en la vida del municipi i en les polítiques públiques. A més, ho fan d'una manera estable en el temps i organitzada, que genera comunitat i pensa en el bé comú per damunt del bé particular i l'individualisme.

1. Merino Pareja, R. (2006). Participación y asociacionismo de los jóvenes en Europa. Tendencias sociales y retos sociopolíticos. Revista Internacional de Sociología (Vol. LXIV, núm 43), 193-215.

Persones associades

Les 942 entitats enquestades tenen més de 230.400 persones associades.

+230.400 persones associades

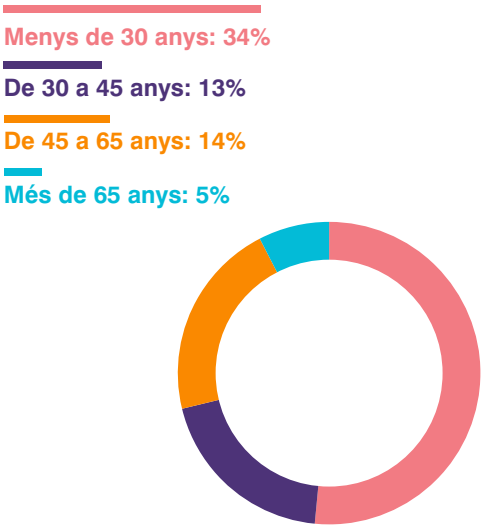

Des de 2021, com a resultat de la col·laboració amb l'IVAJ, incorporat a la plataforma d'avaluació de l'impacte es registra el nombre de persones associades diferenciant-les per edat, de tal manera que en els pròxims anys tindrem dades més concretes sobre la joventut associada.

Els resultats de les 108 associacions que ja han aportat aquestes dades són:

El resultat s'aproxima a la xifra de l'Observatori de la Joventut de l'INJUVE, segons el qual el 37% de la població juvenil es troba associada.

La proporció de persones associades és clau per a valorar l'impacte del moviment associatiu de la Comunitat Valenciana. No obstant això, cal prendre aquesta referència diferenciant entre els distints nivells de participació i compromís de les persones que actuen des de les associacions. Encara que les dades recollides no ho distingeixen, hem de tindre en compte aquests diferents nivells:

- **Persones beneficiàries o consumidores,** considerant així totes aquelles persones que es beneficien o consumeixen activitats o serveis puntuals. Es tracta del nivell més baix de compromís amb l'associació.
- **Persones usuàries** que utilitzen els serveis de les associacions juvenils i participen en les seues activitats.
- **Persones associades** que, segons la Llei orgànica 1/2002, de 22 de març, reguladora del dret d'associació, tenen una sèrie de deures i drets respecte de l'associació que, tal vegada, no serien aplicables a les persones usuàries i consumidores.
- **Persones associades que assumeixen tasques de voluntariat** dins de l'associació.

Per tant, és important que en un futur puguem dimensionar correctament la base social de l'associacionisme juvenil de la Comunitat Valenciana, diferenciant clarament les persones associades d'altres possibles figures segons els nivells de participació. Aquesta avaluació de l'impacte

de l'associacionisme pot animar a aquestes entitats perquè reflexionen sobre els diferents nivells de participació de la seua base social, i així, a partir de la sistematització de la recollida de dades, encetar estratègies per tal d'incrementar el nivell de compromís de les seues persones associades.

A Europa, el percentatge de pertinença a alguna associació és del 42,5%, amb Dinamarca, Suècia i Països Baixos ocupant les posicionades més altes (el 80% de la seua població pertany a alguna associació), mentre Espanya, Itàlia i Polònia queden en les posicions més baixes, amb un percentatge inferior al 30%[1].

Pertinença a alguna associació o grup. Base: total de casos

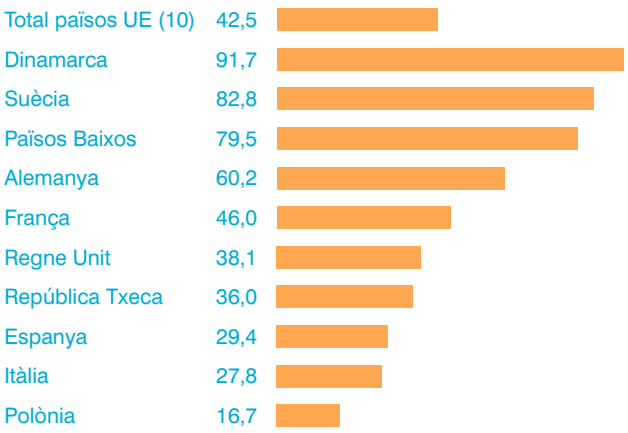

Distribució per sexe de les persones associades

El 52% de les persones associades són dones i el 48% són homes. Pràcticament, no hi ha distinció quant a la participació de dones i homes.

Aquestes xifres no volen dir que totes les associacions siguen paritàries i, per tant, mantenim el repte de fer les nostres associacions més paritàries i, sobretot, d'educar en la igualtat dins de les associacions, en les actituds, repartiment de responsabilitats, respecte, etc.

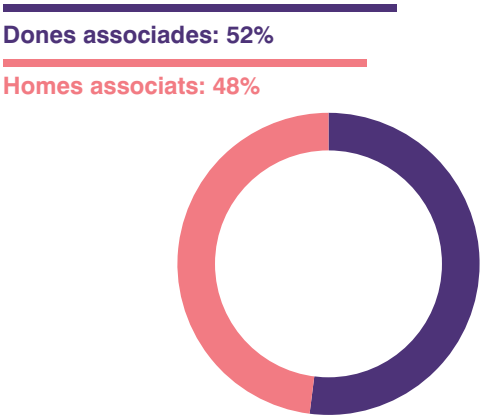

1. Estudio Internacional de la Fundación BBVA: Values And Worldviews

Distribució per sexe, junta directiva

Respecte a la representació per gènere a les Juntes Directives, els percentatges són molt semblants al percentatge de dones i homes que formen part com a persones sòcies dins de les associacions.

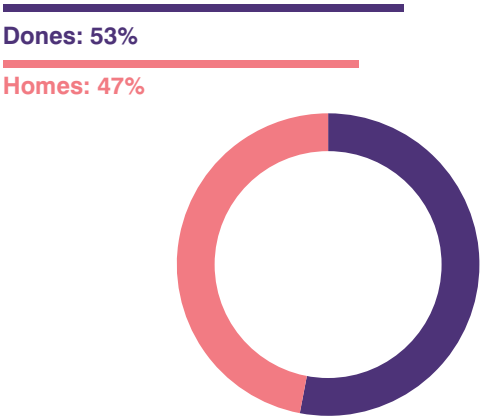

Persones voluntàries. Milers d'hores de dedicació

El 12% de les persones associades duen a terme tasques de voluntariat

És a dir, de les 942 associacions participants en l'estudi, 26.886 persones estan dedicant hores de la seua vida a dinamitzar el seu entorn promovent la cultura local o millorant la qualitat de vida de les persones. Respecte al voluntariat juvenil, trobem presència de joves amb tasques de voluntariat en el 46% de les associacions.

Que la joventut assumisca responsabilitats en els seus projectes els motiva, com assenyala Hopenhayn, a «col·locar-se com a protagonista i no com a marginat, com a proveïdor i no com a dependent, com a heroi i no com a víctima, com a meritori i no com a objecte de sospita per part dels adults» (Hopenhayn 2007:9[1]). Aquest canvi de posicionament suposa una vertadera transformació social amb relació a l'actual paper que ocupen els i les joves en les polítiques de joventut[2] (Agudo 2011:11)

Segons el Center for Civil Society Studies de la Universitat Johns Hopkins, entre el període comprés entre els anys 1996 i 2000, el percentatge de població voluntària a Espanya era del 5%. No obstant això, sembla que el voluntariat ha augmentat i, segons dades de la Plataforma del Voluntariado de España, el percentatge de persones voluntàries arriba al 10,7% actualment. A la Comunitat Valenciana, les dades indiquen que el 5,6% de la població està fent tasques de voluntariat en la seua associació, lluny de la mitjana europea, situada en un 19,3%.

1. Hopenhayn, M. (2007). Juventud y política pública: un binomio por armar. Ponencia del Colectivo Latinoamericano de Jóvenes promotores en Juventud y Comisión Económica para América Latina y El Caribe, en el Congreso FLACSO 50 años.
2. Agudo, Y. et al (2011). Capacidades y límites de la acción juvenil : asociacionismo, nuevas tecnologías y música. Revista de Estudios de Juventud. (núm. 95), 10-30.

El concepte de voluntariat és molt difús i és un terme relativament nou al nostre país. No fa tant de temps que s'utilitzava aquest concepte per a referir-se a aquell jove que se n'anava al servei militar de forma voluntària, accepció que encara es conserva al diccionari de la Real Academia de la Lengua Española. En altres moments no hi ha hagut necessitat de diferenciar aquelles persones que, dins d'una associació, assumien tasques i compromisos dins de l'associació, en tot cas eren les persones associades, militants, membres de la junta directiva, etc.

Amb la Llei de Voluntariat 4/2001 de la Generalitat Valenciana, aquest perfil ha d'aparéixer definit en els estatuts de les entitats i concretar clarament els seus drets i deures.

En qualsevol cas, el fet que més gent assumisca responsabilitats a les associacions és un tema clau per al moviment associatiu i l'educació en la participació.

Distribució per hores de dedicació de les persones voluntàries

El 45% de les persones voluntàries dedica entre una i dues hores a la setmana a fer tasques de voluntariat, el 32% dedica entre 2 i 5 hores setmanals i el 23% dedica més de 5 hores a la setmana.

Les quasi 26.900 persones voluntàries d'aquest estudi dediquen, de manera desinteressada, més de 69.100 hores a la setmana a millorar la vida de les persones i del seu entorn.

Si tractàrem de quantificar econòmicament el nombre d'hores dedicades pel voluntariat de forma desinteressada a les seues associacions, estaríem parlant de més de 35,9 milions d'euros que no apareixen valorats en cap lloc.

A Espanya, tres milions de persones es consideren voluntàries i practiquen el voluntariat (afiliades o no), de les quals un poc més d'un milió dediquen almenys 20 hores al mes a la seua acció voluntària (Alberich 2007)[1].

Peter Drucker, al seu llibre Las Nuevas Realidades[2], introdueix el terme de PIB ocult, referint-se a aquelles accions que fan les persones voluntàries per a millorar la comunitat, les quals no apareixen valorades al PIB d'un país, però que hauríem de tindre-ho en compte.

0—2 hores: 45%

2—5 hores: 32%

més 5 hores: 23%

1. Alberich, T. (2007). Asociaciones y Movimiento Sociales en España. Cuatro décadas de cambios. Revista de Estudios de Juventud, (n.º 76), 72-91.
2. Drucker, Peter (1999). Las Nuevas Realidades. Barcelona: EDHASA.

Distribució per edat de les persones voluntàries

De les entitats participants a l'estudi, la franja de joves és la que més participa en tasques de voluntariat amb un 46%.

Li segueixen les que tenen entre 30 a 45 anys, amb un percentatge del 25%. Les persones d'entre 46 i 65 anys es troben, en tercer lloc, amb un percentatge del 20% i a més distància es queden els majors de 65 anys, amb una representació del 9%.

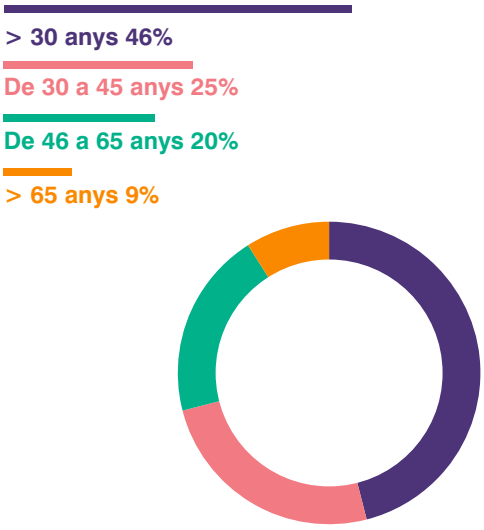

% voluntariat segons grups d'edat

Els estudis d'avaluació de l'impacte de les associacions realitzats per la Fundació Horta Sud contrarien el fals mite del fet que la joventut no assumeix responsabilitats.

Cal tindre en compte que en l'estudi han participat les grans entitats juvenils, amb un volum de joventut associada molt elevat i, per això, el percentatge de joves amb tasques de voluntariat queda per damunt de l'Informe de Joventut de la Comunitat Valenciana 2020[1] publicat per l'IVAJ, segons el qual fins al 16% de la població juvenil de la Comunitat Valenciana col·labora amb ONGs o accions de voluntariat, és a dir, al voltant de 160.000 joves.

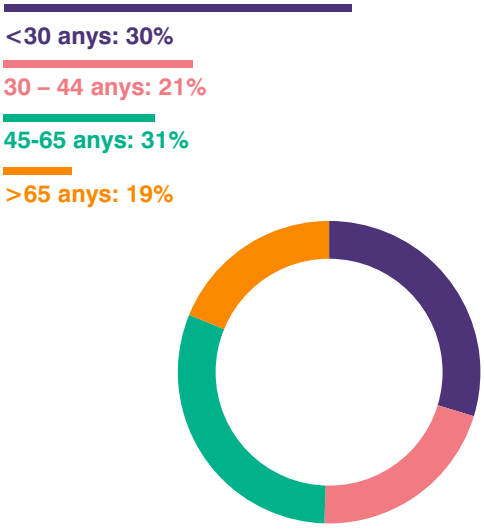

Dades poblacionals de la Comunitat Valenciana[2]

1. http://observatorijove. info/doc/Estudi002.pdf
2. Instituto Nacional de Estadística

Les associacions generen llocs de treball. Personal contractat

Les associacions que participen en aquest estudi, generaren més de 2.800 llocs de treball,

El 41% és a temps complet i el 59% a temps parcial (professorat de tallers, dinamitzadors i dinamitzadores culturals, etc.). Dins dels contractes de treball a temps complet, el 53% són dones i el 47% són homes. Respecte als contractes de treball a temps parcial, el 57% són dones i el 43% són homes.

Les associacions enquestades destinen en personal el 55% dels seus pressupostos, el que suposa un total de més de 25.731.000 euros. Aproximadament el 40% d'aquest cost de personal són impostos, és a dir, **tornen a les arques públiques més 7.351.000 euros** en quotes de la Seguretat Social i l'IRPF.

El moviment associatiu genera llocs de treball. Segons el Center for Civil Society Studies de la Universitat Johns Hopkins, el sector sense ànim de lucre ja és el que genera més ocupació en moltes de les economies industrials més avançades del món, ja que ocupa a 56 milions de treballadors i treballadores a jornada completa.

És probable que aquests percentatges augmenten a un ritme constant en els pròxims decennis a mesura que l'ocupació passe d'una economia de mercat molt automatitzada a una economia social que requereix el treball humà.

Total treballadors 2.825

Total temps complet 1.163 (41%)

Total temps parcial 1.662 (59%)

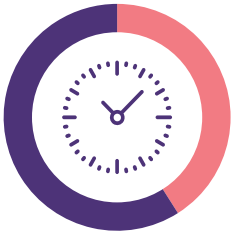

Temps Complet:

Dones 53%

Homes 47%

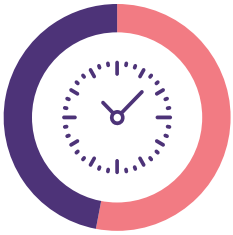

Temps parcial:

Dones 57%

Homes 43%

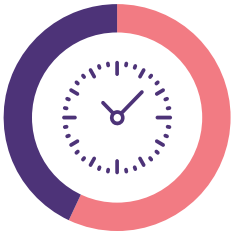

Ingressos totals

El 90% de les associacions han emplenat aquest apartat. La xifra que obtenim és que el volum total d'ingressos de les associacions de les quals disposem de dades és de 48.039.573 euros.

Pel que fa a les fonts de finançament, i per tal de no distorsionar els resultats, han estat excloses les entitats que reben major volum de subvencions. Aquestes representen el 2,5% de les associacions participants i es caracteritzen per assumir i gestionar serveis públics que faciliten la vida de les persones.

Els resultats extrets del 98% de les associacions restants són els següents:

El 30% dels ingressos de les associacions provenen de les quotes, mentre que amb els serveis que realitzen obtenen fins al 13%. Entre donatius, recursos propis, patrocinis i altres ingressos, les associacions aconsegueixen el 22%. Aquests apartats, provinents de recursos que el teixit associatiu obté del seu esforç, ingressen el 65% del total mentre que el 35% restant prové de subvencions.

Per tant, podem dir que les associacions multipliquen quasi per 3 cada euro que reben de l'Administració Pública.

Quotes 30%

Subvencions 35%

Donatius 5%

Serveis 13%

Patrocinis 7%

Recursos Propis 2%

Altres Ingressos 8%

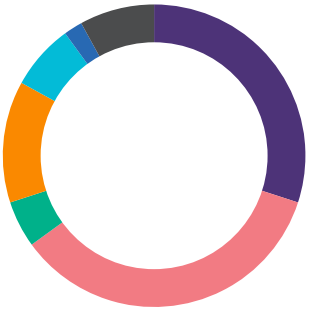

Les associacions multipliquen per 3 cada euro que reben de l'Administració Pública

Si analitzem amb detall el nombre d'associacions segons els ingressos que reben, trobem que el 60% de les associacions disposen d'un pressupost inferior als 20.000 euros anuals, amb el qual han de fer front a les despeses que es generen per a realitzar activitats, manteniment de local, difusió, etc.

En l'altre extrem de la taula queden 8 associacions, que suposen menys de l'1% de les entitats enquestades, amb uns ingressos per damunt del milió d'euros. La major part d'aquestes associacions actuen en camps d'acció relacionats amb la assistència a persones i treball amb infància i adolescència.

Dins d'aquests marges queden les associacions amb ingressos entre 49.999 i 20.000 euros, que ocupen el 14% del total d'entitats analitzades, les associacions entre 99.999 i 50.000 euros de pressupost (quasi el 8%), les que disposen d'un pressupost entre 499.999 i 500.000 euros (6%) i 999.999 i 500.000 euros, que ocupen l'1% del total. El 9,5% restant, correspon a associacions que no donaren dades sobre els seus ingressos.

Ingressos	núm associacions	% associacions
> 1 milió €	8	0,85%
999.999 - 500.000 €	10	1,06%
499.999 - 100.000 €	58	6,16%
99.999 - 50.000 €	72	7,64%
49.999 - 20.000 €	134	14,23%
<20.000 €	570	60,51%
Sense dades econòmiques completes	90	9,55%

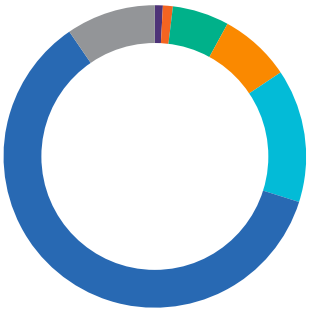

Respecte al volum d'ingressos, si sumen els ingressos de les 570 associacions amb menys de 20.000 euros anuals, suposen menys del 8% del total d'ingressos (48.039.573 euros). A continuació es troben les entitats amb ingressos entre 49.999 i 20.000 euros, amb quasi el 9% del total, seguides de les entitats entre 99.999 i 50.000 que suposen l'11%% i les entitats entre 999.999 i 500.00 euros amb el 15%.

Les posicions amb major volum d'ingressos les ocupen les entitats amb ingressos entre 499.999 i 100.000, amb el 27%. Són les associacions amb un pressupost superior al milió d'euros les que abasten el volum més gran del total d'ingressos, amb més del 33%. En aquesta gràfica no s'han inclòs les 90 associacions que no han donat dades sobre ingressos.

Ingressos	total ingressos	% ingressos
> 1 milió €	15.049.495 €	31,33%
999.999 - 500.000 €	7.211.608 €	15,01%
499.999 - 100.000 €	12.869.848 €	26,79%
99.999 - 50.000 €	5.114.041 €	10,65%
49.999 - 20.000 €	4.246.448 €	8,84%
<20.000 €	3.548.133 €	7,39%

Ingressos per subvencions

El 68% dels ingressos per subvencions que reben les entitats participants en l'estudi procedeixen de subvencions autonòmiques, mentre que el 17% són locals. A més distància es troben les subvencions de les diputacions, amb un 4%. Els darrers llocs els ocupen les subvencions estatals, 7%, les provinents d'altres comunitats, 3%, i les europees, un 1%.

Segons la Fundación Lealtad, és necessari que l'origen dels fons de les associacions estiga diversificat. D'aquesta manera, l'associació assegura la seua independència en la presa de decisions sense estar subjecta a les directrius que puguen marcar la seua principal via de finançament. Un finançament diversificat assegura l'estabilitat i la continuïtat de l'entitat en el cas que alguna d'aquestes fonts d'ingressos desaparega. També és important que compte amb un mínim de finançament privat, que reflectisca el suport de la societat i li permeta cobrir unes mínimes despeses d'estructura per a la gestió de l'organització. En cap cas, els ingressos privats haurien de ser inferiors al 10% dels ingressos totals. Les organitzacions disposaran així d'una varietat de vies de finançament externes que afavorisquen la continuïtat de la seua activitat. Cap d'aquestes hauria d'aportar més del 50% dels ingressos totals de l'organització de forma continuada.

Subv. Admon Local 17%

Subv. Diputació 4%

Subv. Autonómica 68%

Subv. Admon. Estatal 7%

Subv. Europea 1%

Subv. Altres CCAA 3%

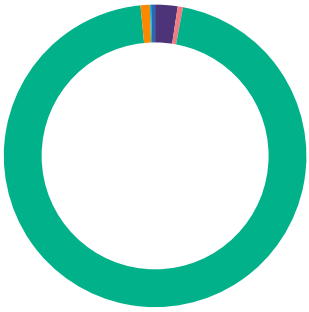

Quant als ingressos per subvencions, les entitats amb pressupost superior al milió d'euros són les que més subvencions reben, amb un 45% del total de les mateixes. Coincidint amb la taula d'ingressos, són les entitats entre 499.999 i 100.000 euros les que ocupen la segona posició, amb el 22% del total. Les associacions amb ingressos entre 999.999 i 500.000 euros reben el 17% del total de subvencions, mentre les associacions amb volum d'ingressos més baixos ocupen també els llocs més baixos de la gràfica de subvencions rebudes, les entitats entre 49.999 i 20.000 euros (5%) i les de menys de 20.000 euros de pressupost, que reben el 4,3% de les ajudes totals.

Ingressos	total subvencions	% associacions
> 1 milió €	12.928.872 €	45,35%
999.999 - 500.000 €	4.886.414 €	17,14%
499.999 - 100.000 €	6.333.965 €	22,22%
99.999 - 50.000 €	1.717.855 €	6,03%
49.999 - 20.000 €	1.414.011 €	4,96%
<20.000 €	1.227.188 €	4,30%
Sense dades econòmiques completes	- €	0,00%

Despeses

Com ja hem avançat en l'apartat de llocs de treball, les dades recollides ens indiquen que el 55% de les despeses estan dirigides a sufragar despeses de personal, mentre que el 24% es destinen a desenvolupar les activitats pròpies del teixit associatiu. A continuació, trobem les despeses de manteniment de les entitats, un 11%, mentre que la difusió i altres despeses suposen el 10%.

Total despeses
46.799.093 euros

Difusió 2%

Personal 55%

Activitats 24%

Manteniment 11%

Altres Despeses 8%

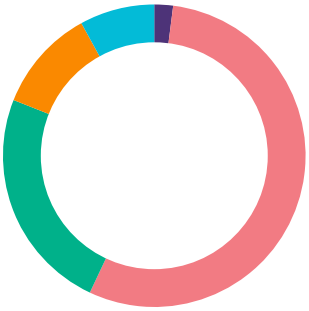

Comparant les gràfiques d'ingressos i subvencions amb la de despeses, podem dir que aquestes van en consonància amb els ingressos, així les grans entitats que disposen de major pressupost i reben major volum de subvencions, són les que presenten les despeses més elevades, amb un 74% d'aquestes despeses destinades al pagament de personal contractat, sent les entitats que més persones contractades tenen de les 942 enquestades.

Seguint en la mateixa línia, les associacions amb ingressos entre 499.999 i 100.000 euros, representen el 27% de les despeses totals. A continuació trobem les que estan entre 999.999 i 500.000 euros (15%). A més distància es trobem les associacions amb ingressos més reduïts, que ocupen les darreres posicions.

Despeses	total despeses	% despeses
> 1 milió €	15.053.854 €	32,17%
999.999 - 500.000 €	7.183.101 €	15,35%
499.999 - 100.000 €	12.729.040 €	27,20%
99.999 - 50.000 €	4.851.251 €	10,37%
49.999 - 20.000 €	3.895.919 €	8,32%
<20.000 €	3.083.486 €	6,59%
Sense dades econòmiques completes	2.443 €	0,01%

Retorn de la inversió

De la partida de contractació de personal, que com hem vist és més del 55% del seu pressupost, aproximadament el 40% són impostos. Per tant, les associacions tornen a les arques públiques més de 7,3 milions d'euros dels ingressos en quotes de la Seguretat Social i IRPF.

Per altra banda, mitjançant les partides d'activitats, manteniment, difusió i altres despeses, es destinen més de 21 milions d'euros. Si tenim en compte que la majoria de les associacions són consumidores finals, calculem que més de 3,6 milions d'euros s'ingressen a l'administració en concepte d'IVA.

Si sumem aquestes dues quantitats, les associacions retornen a l'Administració, més de 10,9 al voltant d'11 milions d'euros tornen via impostos.

Es a dir, les associacions són una inversió rendible amb la capacitat d'organitzar un servei públic amb valor de 48 milions d'euros fet per la mateixa ciutadania, activitat que a més a més genera llocs de treball i enforteix l'economia local.

Conclusions i propostes de futur

Els resultats d'aquest estudi són un punt de partida, una invitació a la reflexió sobre aspectes que van des de l'organització interna del moviment associatiu fins a la diversificació de les seues fonts de finançament. Recollim a continuació algunes idees i propostes a considerar:

- **Cal mantindre el missatge de la necessitat de sistematitzar la recollida de dades anuals. És necessari que les associacions ho incorporen en la seua activitat diària, per a assolir la cultura de transparència i perquè amb aquestes dades es facilita la presa de decisions respecte a les actuacions futures. Una forma d'incentivar i facilitar aquesta acció seria que l'IVAJ incorporara en els seus processos la recollida de dades anual a través de la fitxa utilitzada en aquest estudi, per tal d'actualitzar i avaluar cada any les xifres de l'impacte associatiu sobre allò que aporten les associacions juvenils a la societat.**
- **És necessari, per part de l'Administració Pública, trobar fórmules que simplifiquen la càrrega burocràtica i les exigències legals, fiscals, laborals o administratives de les associacions. Cada mes en arriben consultes de persones que no tenen un fàcil accés a les noves tecnologies amb el bloqueig que suposa en la gestió de les seues entitats.**
- **En relació amb l'anterior punt, cal afavorir fórmules (federar-se, fusionar-se o buscar l'empara d'altres entitats) que apunten cap a l'enfortiment del moviment associatiu.**
- **Les associacions necessiten augmentar la seua base social definint clarament els diferents tipus de compromisos quant a la participació de les persones per tindre un coneixement més apropat a la realitat de les organitzacions i del percentatge de població associada.**
- **Diversificar les fonts de finançament per a garantir l'autonomia i la independència de les associacions juvenils.**
- **Cal construir un relat comú, compartit entre totes les associacions juvenils, que transcendisca el relat individual de cada associació, d'acord amb les dades arreplegades, que donarà força i legitimitat al moviment associatiu.**
- **És necessari mantindre la funció pedagògica de les associacions i garantir que les nostres entitats siguen espais que eduquen en la igualtat. Les associacions són instruments de relació social i una eina eficaç per a conscienciar, educar, mobilitzar, apoderar i organitzar les persones al voltant de valors.**

Aquestes conclusions són un repte de futur que ajudaria a les nostres associacions a ser més fortes i autònomes, perquè les

associacions són el cor dels nostres pobles i el motor necessari per a la transformació social. Necessitem organitzacions per a continuar construint una societat plural, democràtica i solidària, mantenint les seues funcions per a continuar provocant l'acció, transformar i cohesionar la comunitat.

Bibliografia

Alberich, Tomás (2007). Asociaciones y Movimientos Sociales en España: Cuatro Décadas de Cambios. Revista de estudios de juventud, 76, 4. Madrid: Injuve.

Ariño, Albert; Albert, Maria (2003). L'associacionisme a l'Horta Sud, Estudi de la societat civil formal en l'àmbit Comarcal. Torrent: Fundació Horta Sud.

Baròmetre del CIS núm 3195 de novembre de 2017.

Drucker, Peter (1999). Las Nuevas Realidades. Barcelona: EDHASA.

Liikanen, Erkki (2003). La Economía Social y El Tercer Sector. España y el Entorno Europeo. Madrid: Libre Editorial y Fundación ONCE.

Plataforma del voluntariado de España (2018). La acción voluntaria en 2018. Madrid: Plataforma del voluntariado de España.

Ruiz, Olabuénaga (1999). El Tercer Sector en España. Madrid: El País.

VilnitzKy, Mariana (2019). La economia con la vida en el centro. Alternativas económicas, 73, pp. 6. Madrid: Alternativas económicas.

Merino Pareja, R. (2006). Participación y asociacionismo de los jóvenes en Europa. Tendencias sociales y retos sociopolíticos. Revista Internacional de Sociología (Vol. LXIV, núm 43), 193-215.

Hopenhayn, M. (2007). Juventud y política pública: un binomio por armar. Ponencia del Colectivo Latinoamericano de Jóvenes promotores en Juventud y Comisión Económica para América Latina y El Caribe, en el Congreso FLACSO 50 años.

Gràcies a les associacions participants!

Fundació Horta Sud
IVAJ

Disseny i maquetació: Eugenio Simó

Il·lustracions:
Cabeza y Muslo Estudio Creativo

Edició:
Fundació Horta Sud
C/ Mare de Déu de l'Olivar, 30 46900, Torrent
(Horta Sud) València 961553227
hola@fundaciohortasud.org

GENERALITAT VALENCIANA

ANY EUROPEU DE LA JOVENTUT 2022

IVAJ Institut Valencià de la Joventut

observatorijove

Fundació Horta Sud